

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра соціальної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

перший рівень

(назва рівня вищої освіти)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр та назва галузі знань)

спеціальність _____ 6.053 Психологія _____
(код і назва спеціальності)

кваліфікація _____ бакалавр з психології _____

Робоча програма МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол від. “ 27 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри соціальної психології

. “ 27 ” серпня 2016 року

_____ (підпис)

(Большакова А.М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Обов'язкова
	<u>6.053 Психологія</u> (шифр і назва)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>6.053 Психологія</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 135		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		30 год.
		Практичні
		38 год.
		Семнарські
		Самостійна робота
		67 год.
Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 68/67

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» є нормативною дисципліною циклу професійно-практичної підготовки фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» за спеціальністю «Психологія». Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. Дисципліна вивчається у восьмому семестрі.

Мета: ознайомити студентів з основними питаннями психологічної експертизи, технологією її проведення та підготовки; сформувати здатність самостійно планувати та проводити психологічну експертизу, вибирати адекватні методи для дослідження особливостей особистості, виявляти та вивчати особистісні якості, індивідуально-психологічні та психофізіологічні особливості особистості.

Завдання:

1. ознайомити з загальними основами та методикою проведення психологічної експертизи в різних галузях психології та сферах життєдіяльності людини;
2. показати можливості використання наукових та прикладних психологічних знань у сфері експертних досліджень;
3. формувати вміння та навички використання психологічних методик в різних галузях психологічної експертизи;
4. формувати уміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі психологічної експертизи;
5. розвивати професійне мислення;
6. сприяти професійному та особистісному зростанню студентів.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<ul style="list-style-type: none"> • володіння культурою мислення, аналізом, синтезом, узагальненням та систематизацією фактів і теоретичних положень; • володіння навичками аналізу своєї діяльності та застосування методів когнітивної та емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану; • відбору та застосування психодіагностичних методик; • розробки та реалізації типових програм, спрямованих на профілактику відхилень у 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність продемонструвати базовий рівень знання та розуміння основних законів психічної діяльності людини, що визначаються у загальній, віковій, соціальній, юридичній, політичній, клінічній психології, етнопсихології; • здатність враховувати вікові, гендерні, соціально-економічні, релігійні, культурні та інші відмінності при вирішенні завдань у професійній та соціальній діяльності; • здатність обирати, використовувати, модифікувати та

<p>соціальному та особистісному статусі, психічному розвитку людини, а також негативного впливу професійних ризиків в різних видах діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> • проведення роботи з кадровим складом різного типу організацій з метою відбору кадрів, управління їх мотивацією та створення соціально-психологічного клімату, що сприяє оптимізації процесу досягнення цілей організації; 	<p>адаптувати існуючі і створювати нові методики науково-дослідної та психодіагностичної діяльності з використанням методів математичної статистики та інформаційних технологій;</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконувати приписи лікаря-психіатра щодо здійснення патопсихологічного обстеження та надання психологічної допомоги у процесі діагностики та терапії психічних захворювань; • здійснювати діагностику та експертизу психологічних властивостей і станів, особливостей розвитку різних сфер особистості та особливостей груп.
--	--

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- структуру, предмет, основні завдання та методи дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях»;
- класифікацію та обставини застосування психологічної експертизи;
- фундаментальні положення організації та теоретико-методичні основи проведення психологічної експертизи в різних галузях психології;
- способи відбору психологічних методик для вирішення експертних задач;
- нормативні положення та рекомендації стосовно оформлення експертної документації;
- особливості складання експертом соціально-психологічного проекту розвитку особи, трудової групи;
- методи вивчення особливостей клієнта, закономірностей психічної діяльності, чинників, що впливають на якість функціонування психіки людини у різних видах життєдіяльності.

уміти:

- організувати та провести психологічну експертизу;
- застосувати методи і методики психологічної експертизи;
- оформити висновок за результатами експертизи;
- розробити та обґрунтувати рекомендації щодо результатів, отриманих в ході проведеної психологічної експертизи.

Мати **навички** використання найбільш поширених в експертизі психодіагностичних методик, ведення протоколів обстеження та формулювання висновків за результатами експертного дослідження.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Психологічна експертиза як професійна діяльність.

Тема 1. Предмет і завдання психологічної експертизи.

Тема 2. Технології проведення психологічної експертизи.

Тема 3. Професійна компетенція експерта-психолога.

Змістовий модуль 2.

Психологічна експертиза в різних галузях

Тема 4. Психологічна експертиза в освіті.

Тема 5. Психологічна експертиза в професійній діяльності.

Тема 6. Психологічна експертиза в соціальному управлінні.

Тема 7. Судово-психологічна експертиза.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Психологічна експертиза як професійна діяльність.						
Предмет і завдання психологічної експертизи.	18	4	5			9
Технології проведення психологічної експертизи.	22	6	6			10
Професійна компетенція експерта-психолога.	19	4	5			10
Разом за змістовим модулем 1	59	14	16			29
Змістовий модуль 2.						
Психологічна експертиза в освіті.	19	4	5			10
Психологічна експертиза в професійній діяльності.	19	4	6			9
Психологічна експертиза в соціальному управлінні.	18	4	5			9
Судово-психологічна експертиза.	20	4	6			10
Разом за змістовим модулем 2	76	16	22			38
Усього годин	135	30	38			67

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, об'єкт і основні завдання психологічної експертизи.	6
2	Види психологічної експертизи.	8
3	Історія розвитку психологічної експертизи за кордоном і в Україні.	8
4	Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи.	8
5.	Варіанти експертного дослідження.	8
	Разом	38

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Гуманістична експертиза освіти.	10
2	Психолого-медико-педагогічні комісії, їх роль і функції в системі освіти.	10
3	Компетенція та методика проведення професійно-психологічної експертизи.	10
4	Проблема визначення стійкої втрати працездатності.	9
5	Експертиза діяльності та розвитку організації.	9
6	Конфліктологічна експертиза: сутність, предмет і завдання.	9
7	Психологічна експертиза в авторському праві.	9
	Разом	67

9. Індивідуальні завдання

1. Особи та установи, які можуть залучатися до експертизи.
2. Процедура призначення психологічної експертизи.
8. Характеристика основних етапів проведення психологічної експертизи.

9. Необхідні умови для проведення психологічної експертизи.
10. Вибір та обґрунтування психодіагностичного інструментарію при вирішенні експертних задач.
11. Вимоги до оформлення і подання експертної документації.
12. Права та обов'язки учасників психологічної експертизи.
13. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні експертизи в освіті.
14. Складові професійної компетентності та вимоги до експерта-психолога.

10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються у процесі лекційних занять:

- лекція з елементами пояснення;
- лекція-бесіда;
- лекція-дискусія;
- ілюстрація наочних матеріалів;
- пояснення.

Методи навчання, що використовуються під час практичних занять:

- виконання вправ та завдань;
- робота з текстом підручника (конспектування, анотування, реферування, цитування тощо);
- самостійна робота.

11. Методи контролю

Підсумковий контроль. Для контролю засвоєння дисципліни навчальним планом передбачений екзамен. Проведення підсумкової атестації і отримання на ній позитивної оцінки включає: а) оцінку проміжної атестації (результати модуля), б) оцінку відвідуваності занять і активність в аудиторії; а також в) оцінку виконання усіх завдань самостійної роботи.

Поточний контроль. Для поточного контролю використовуються результати практичних занять.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	20	100
10	10	10	10	15	15	10		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

№ з/п	Найменування методичних матеріалів	Рік вида ння	Наявність в бібл. примірн.	Ел. варіан т	Код
1	2	3	5	6	7
1. ТЕКСТИ ТА КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ					
1	Основи психодіагностики : Опорний конспект лекцій до курсу до курсу для студ. 2 курсу напряму «Соціальна педагогіка» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Харк. держ. акад. культури; Уклад.: А.М. Большакова. – Х., 2012. – 57 с.	2012	50	+	
2. СЛОВНИКИ, ДОВІДНИКИ					
1	Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко.- СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003.- 672 с.	2003	2	-	
2	Дьяченко М.И.. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович.- Минск: Харвест, 2001.- 576 с.	2001	1	-	
3	Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова.- М.: Педагогика-Пресс, 1999.- 439 с.	1999	1		
4	Ребер Артур. Большой толковый психологический словарь. В 2-х т. / Артур Ребер ; The Penguin.- М.: АСТ, 2001.	2001	1		
5	Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин.- Минск: Харвест, 2003.- 800 с.	2003	1		

14. Рекомендована література Базова

1. Анцупов А.Я. Конфликтология. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 496 с.
2. Батулин Н.А. Проблема оценивания и оценки в общей психологии //Психологический журнал, 1989, № 2, с. 81-89.
3. Блинков Ю.А., Ткаченко В.С., Клушина И.Н. Медико-социальная экспертиза лиц с ограниченными возможностями. Учебное пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 320 с.

4. Братченко С.Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (Психологические аспекты). - М.: Смысл, 1999. – 198 с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.Н. Словарь-справочник по психологической диагностике. – К., 2006.
6. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. 6-е изд. – СПб: Питер, 2009. – 658с.
7. Вітенко І.С., Чабан О.О. Основи загальної і медичної психології. – К.: Укрмедкнига, 2003. – 344 с.
8. Гришина Н.В. Психология конфликта. – СПб.: Питер, 2003. – 464 с.
9. Гуружапов В.А. Вопросы экспертизы современных образовательных технологий. Анализ и экспертиза в образовании //Психологическая наука и образование. – 1997. – № 2. – с. 36-43.
10. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала. – М.: Изд-во Моск. психолого-соц. ин-та; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с
11. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2005. – 456 с.
12. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби освіти України / Упоряд. В.Г.Панок, І.І.Цушко. – К., 2004. – 340 с.
13. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: навч. посіб. / О. В. Землянська; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х. : ХНУВС, 2012. - 300 с.
14. Кирпиченко А.А. Основы медицинской психологии и коммуникации: Учебник. – Мн., 2004. – 238 с.
15. Крулехт М.В., Тельнюк И.В. Экспертные оценки в образовании. - М.: Академия, 2002. - 112 с.
16. Кудрявцев И.А. Судебно-психолого-психиатрическая экспертиза. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2007. – 497 с.
17. Леонтьев Д.А., Иванченко Г.В. Комплексная гуманитарная экспертиза. Методология и смысл. – М.: Смысл, 2008. – 367 с.
18. Лісова О.С. Психологія суїцидальної поведінки: Навчальний посібник. / О.С.Лісова – Чернівці, 2004. – 234 с.
19. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта. – К., 2000. – 128 с.
20. Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике. – СПб: Речь, 2002. – 255 с.
21. Медицинская и судебная психология: Курс лекций: Учеб. пособ. / Под ред. Т.Б.Дмитриевой. 2-е изд., испр. – М.: Генезис, 2009. – 605 с.
22. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Учеб. пособ. 5-е изд. – М., 2005. – 489 с.
23. Метелица Ю.Л. Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших. – М., 1990. – 268 с.
24. Мкртычян Г.А. Психология экспертной деятельности в образовании: Теория. Методология. Практика. - Н.Новгород, 2002. – 253с.
25. Печерникова Т.П., Морозова Н.Б., Смирнова Т.А., Литвиненко И.В. Психогенные состояния у несовершеннолетних потерпевших: Метод. реком. – М., 1993. – 564 с.

26. Практикум по экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А.А.Крылова. – Л., 1990. – 272 с.
27. Примуш М. В. Конфліктологія: Навч. посіб. – К.: Професіонал, 2006. –288 с
28. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН Ук-раїни № 330 від 20.04.01.
29. Психология труда, профессиональной, информационной и организационной деятельности (реклама, управление, эргономика): Словарь / Авторы – сост. Б.А. Душков, Б.А.Смирнов, А.В.Королев. / Под ред. Б.А.Душкова. 3-е изд., доп. и перер. – М.: Академический Проект, 2007. – 688
30. Психологія суїциду: Посіб. / За ред. В.П.Москальця. – К., 2004. – 286 с.
31. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 234 с.
32. Сафуанов Ф.С. Гуманитарная экспертология: актуальные проблемы и перспективы // Экспертиза в современном мире: от знания к деятельности / под ред. Иванченко Г.В., Леонтьева Д.А. М.: Смысл, 2006, с. 51-62.
33. Семаго М.М., Семаго Н.Я., Ратинова Н.А., Ситковская О.Д. Экспертная деятельность психолога образовательного учреждения. - М.: Айрис- Пресс, 2004. - 128 с.
34. Ситковская О.Д., Коньшева Л.П. Психологическая экспертиза несовершеннолетних в уголовном процессе. – М., 2001. – 265 с.
35. Судебно-психологические экспертные критерии диагностики аффекта у обвиняемого: Пособ. для врачей / Под ред. Т.Б.Дмитриевой, Е.В.Макушкина. – М., 2004. – 128 с.
36. Тараненко П. Управление персоналом, корпоративный мониторинг, психодиагностика, тесты для отбора персонала. – К., 2002. – 320 с.
37. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів післядипломної освіти /За наук. ред. Л. М. Карамушки. – К.: ІНКОЛС, 2005. – 366 с.
38. Экспертизы в судебной практике: Учеб. пособ. / Уклад. В.И. Гончаренко – К.: "Юрінком Інтер". – 2010. – 289 с.
39. Юридическая психология: конспект лекций / сост. И.А.Горьковая. – М.: АСТ; СПб: Сова, 2005. – 127 с.

Допоміжна

40. Ашеров А.Т., Сабадаш В.В. Судебно-эргономическая экспертиза: понятийный аппарат, методологические основы // Вестник ХНАДУ.– Харьков: ХНАДУ, 2003. – Вып. 23. – С. 61-66.
41. Барлоу Д. Клиническое руководство по психическим расстройствам. 3-е изд., 2008. – 912 с.
42. Беззубко Л.М. Теория и практика разрешения трудовых конфликтов. – Луганск: ЛФДонГАСА, 2002. – 220 с.
43. Гірник А.М. Конфліктологічна експертиза: теорія і методика // Соціальна психологія. – 2005. – № 2 (10). – С.175-176

44. Глуханюк Н.С. Практикум по психодиагностике. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2006. – 208 с.
45. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.
46. Люлько О.М. Медико-психологічна експертиза авіаційних фахівців // Медицина транспорту України: Практика і досвід. – С. 18-20.
47. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности: Учеб. пос. / Под общ. ред. В.А.Бодрова. -М.: ПЕРСЭ., 2003.- 768
48. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под общ. ред. А.А.Крылова, С.А.Маничева. – СПб: Питер, 2007. – 364 с.
49. Психологія суїцидальної поведінки: Діагностика, корекція, профілактика: Зб. наук. праць / За заг. ред. С.І.Яковенка – К., 2000. – 286 с.
50. Розин В.М. Психология для юристов. – М., 1997. – 128 с.
51. Сабадаш В.В. Эргономическая экспертиза: методы исследования // Вестник ХНАДУ. – Харьков: ХНАДУ.

15. Інформаційні ресурси

1. Научная электронная библиотека <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
2. Наукова періодика України <http://www.nbu.gov.ua/portal/>
3. Экзистенциальная и гуманистическая психология (информационный сайт) <http://hpsy.ru/>
4. Библиотека Института психотерапии и клинической психологии <http://www.psyinst.ru/library.php>
5. Полнотекстовая база данных изданий по психологии и педагогике http://psyjournals.ru/journal_catalog/index.shtml
6. Психологи: журнал Высшей школы экономики <http://psy-journal.hse.ru/full/>
7. Московский психологический журнал <http://magazine.mospsy.ru/>
8. Онлайн библиотека по психологии и саморазвитию. http://www.koob.ru/practic_psychology/
9. Электронные психологические словари по психологии. (<http://azps.ru/handbook/>; <http://psi.webzone.ru/>)
10. Материалы по контролю сознания и деструктивным культам <http://evolkov.net/cults/>